

Riigikogu majanduskomisjoni istungi protokoll nr 154

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 10. november 2025

Algus 11.10, lõpp 12.58

Juhataja: Marek Reinaas (esimees)

Protokollija: Maria Haas (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi

Komisjoni ametnikud: Eve-Ly Kübard (nõunik-sekretariaadijuhataja), Piia Schults (nõunik), Mari Tänav (nõunik), Kiia Väli (konsultant)

Puudusid: Önne Pillak ja Reili Rand

Kutsutud: energeetika- ja keskkonnaminister Andres Sutt, ministri nõunik Emma Kruusmäe, Kliimaministeeriumi finantsosakonna juhataja Tanel Ross ja energeetikaosakonna juhataja Rein Vaks (2. päevakorrapunkt); Kliimaministeeriumi merenduse ja veekeskonna asekanstler Kristjan Truu, merendusosakonna õigusnõunik Anton Merits (3. päevakorrapunkt); eelnõu algataja esindaja Tanel Tein, Rahandusministeeriumi rahandusteabe poliitika osakonna jurist Kersti Rahlin, Maksu- ja Tolliameti aktsiiside osakonna juhtivspetsialist Ranno Aednurm ja Rahapesu Andmebüroo esindaja Laura Aus (4. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Ülevaade Kliimaministeeriumi õigusloomeplaanidest, valitsemisala 2026. aasta eelarvest ning energeetika- ja keskkonnaministri prioriteetidest riigi eelarvestrateegias aastateks 2026-2029
3. Meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu algatamise arutelu
4. Arvamuse andmine rahanduskomisjonile: hasartmänguseaduse, hasartmängumaksu seaduse, hasartmängumaksu seaduse muutmise seaduse ja kultuurkapitali seaduse muutmise seaduse eelnõu 728 SE
5. Vabariigi Valitsuse algatatud Ülemaailmse Postiliidu Ar-Riyādi erakorralise kongressi lõppaktide ratifitseerimise seaduse eelnõu (689 SE) teise lugemise ettevalmistamine
6. Vabariigi Valitsuse algatatud erastamisest laekuva raha kasutamise seaduse kehtetuks tunnistamise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (693 SE) teise lugemise ettevalmistamine
7. Vabariigi Valitsuse algatatud riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (735 SE) teise lugemise ettevalmistamine

8. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu majanduskomisjoni nädala (10.11.2025-16.11.2025) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 10.11.2025 kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Ülevaade Kliimaministeeriumi õigusloomeplaanidest, valitsemisala 2026. aasta eelarvest ning energeetika- ja keskkonnaministri prioriteetidest riigi eelarvestrateegias aastateks 2026-2029
3. Meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu algatamise arutelu
4. Arvamuse andmine rahanduskomisjonile: hasartmänguseaduse, hasartmängumaksu seaduse, hasartmängumaksu seaduse muutmise seaduse ja kultuurkapitali seaduse muutmise seaduse eelnõu 728 SE
5. Vabariigi Valitsuse algatatud Ülemaailmse Postiliidu Ar-Riyāḍi erakorralise kongressi lõppaktide ratifitseerimise seaduse eelnõu (689 SE) teise lugemise ettevalmistamine
6. Vabariigi Valitsuse algatatud erastamisest laekuva raha kasutamise seaduse kehtetuks tunnistamise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (693 SE) teise lugemise ettevalmistamine
7. Vabariigi Valitsuse algatatud riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (735 SE) teise lugemise ettevalmistamine
8. Info ja muud küsimused

Majanduskomisjoni ja keskkonnakomisjoni ühine istung teisipäev, 11. november 2025 kell 14.00

1. Energiamajanduse arengukava 2035 (ENMAK 2035) tutvustus
2. Info ja muud küsimused

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

2. Ülevaade Kliimaministeeriumi õigusloomeplaanidest, valitsemisala 2026. aasta eelarvest ning energeetika- ja keskkonnaministri prioriteetidest riigi eelarvestrateegias aastateks 2026-2029

Energeetika- ja keskkonnaminister **Andres Sutt** andis ülevaade Kliimaministeeriumi õigusloomeplaanidest, valitsemisala 2026. aasta eelarvest ning energeetika- ja keskkonnaministri prioriteetidest riigi eelarvestrateegias aastateks 2026-2029 (lisa 1 ja lisa 2).

Urve Tiidus uuris, mida kujutab endast linnuradar.

Andres Sutt vastas, et linnuradariga seiratakse lindude liikumist. Tegemist ei ole lennujaamadega seotud teemaga, vaid looduskaitsega.

Tõnis Mölder sõnas, et esitluses oli 2026. aasta oluliste tegevuste all välja toodud energiasalvestuse pilootprogramm ja uuris, millega on tegemist.

Kliimaministeeriumi energeetikaosakonna juhataja **Rein Vaks** ütles, et tegemist on taaste- ja vastupidavusrahastu (RRF) vahenditega, millega anti turuosalistele toetust elektrisalvestuse

turule toomiseks. Tegemist on pilootmeetmetega. Sealt on saadud u 15 MW-i elektrisalvestust ja pargid on kerkimas.

Kristina Šmigun-Vähi uuris seoses Eesti ja Läti riikidevahelise projektiga meretuulepargi rajamiseks Läänemerre, kas Läti on ajagraafikus ja kas projekti puhul on mingisugused takistusi ette näha.

Andres Sutt sõnas, et ELWIND-i puhul on tegemist ühisprojektiga, mida Eesti kaasrahastab. Projekti mõte on valmistada investorite jaoks ette meretuulepargi võimalus. Rääkides meretuuleparkide tekkest, siis tõenäoliselt nende kohene kerkimine on ebareaalne. Küll aga on selge, et kogu regioonis on väga suur energia puudujääk. Meretuuleparkide tekkeks on vaja esmalt leida investorid, seejärel finantsinstrument, mis teeb selle pankade jaoks rahastatavaks ning seda kujul, mis ei tähenda kulu maksumaksjale.

Kristina Šmigun-Vähi lausus, et esitluses on näha, et raha planeeritakse projekti eraldada või on juba eraldatud ja uuris, et kui protsess venib, siis kas on mõttekas raha eraldada või kas need rahalised vahendid sellisel juhul lihtsalt seisavad.

Rein Vaks vastas, et tegemist on tegevusega, mida on pikalt ette valmistatud ja rahalised vahendid lähevad sõlmitud lepingute täitmiseks. Ala valmistatakse ette, uuritakse merepõhja, vaadatakse linnustiku liikumist jpm. Tegemist on olnud pika protsessiga ja juba hakatakse lõpupoole jõudma. Projekti maksumuse suurusjärg on u 20 mln eurot koos toetustega, kuid täpsem vastus edastatakse komisjonile hiljem.

Mart Maastik lausus, et ühest küljest räägitakse, kui oluline on tegeleda kliimamuutuste jms ja samas öeldakse, et tegeletakse teemadega, mis tõenäoliselt ei realiseeru. Samas on nt ELWIND projektile juba 20 mln eurot kulutatud. Kõneleja uuris, miks jätkuvalt tegeletakse projektidega, mis toovad lisakulusid kogu aeg juurde. Tegeleda tuleks teemadega, mis on majanduslikult mõistlikud ning ei raiska vääruslikku aega. Ühtlasi ei ole mõistlik väita, et finantsinstrument ei too maksumaksjale kulu. Kõneleja tõi näite seoses riigi käenduse andmisega pankadele meretuulepargi või tuumajaama osas. Ettevõtja teeb projekti valmis ja kui see on edukas, siis nad teenivad kasumit, kui mitte, siis jääb kõik maksumaksja või garantiandja kanda. Rääkides konkurentsivõimest, siis kuidas saab seda tugevdada, kui tehakse äärmiselt kalleid projekte, luues kunstlikult tingimusi nende loomiseks ja kulutades ebavajalikele uuringutele rahalisi vahendeid.

Andres Sutt sõnas, et ei ole kordagi väitnud, et meretuuleparke mitte kunagi ei tule. Küll aga ei rajata neid lähiaastatel. Ühtlasi ei ole praeguses turuolukorras valimisolekut selle rahastamiseks. Peamine väljakutse olukorra juures ei ole pangad, vaid omakapitali investorid. Pankade jaoks on mõeldud sama finantsinstrument. Käenduse puhul on tegemist maksegraafiku käendamisega. Seda, et elektri hind on 0, ei juhtu mitte kunagi. Elektrinõudluse kõver on hetkel kasvav, sest ehitatakse andmekeskusi, majandus elektrifitseerub ja selle tulemus on, et pakkumine peab järgi tulema. Kui pakkumine järele ei tule, siis hind tõuseb.

Rene Kokk märkis, et ettekandes jäi kõlama võimalus katta kärpeülesannet teatud IT-rahade

arvelt ning uuris, kas see mõjutab Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse (KeMIT) vahendeid. Ühtlasi küsis kõneleja, millised tegevused jäävad ellu viimata ja mille arvelt summa väheneb.

Kliimaministeeriumi finantsosakonna juhataja **Tanel Ross** sõnas, et ühekordne vähendamine 2026. aastaks on KeMIT-i investeeringute arvelt. Püütakse leida võimalusi, et katta osaliselt investeeringuvajadust järgmisel aastal CO₂ vahenditest.

Andres Sutt lisas, et tegemist on ühekordse vähendusega, vaid 2026. aasta jaoks. 2027. aastal on raha baasis tagasi.

Rene Kokk tundis huvi, kas KeMIT-i suhtes on hetkel konsolideerimise plaane. KeMIT on oma valdkonnas väga tugev olnud ja ministrid on suutnud seda hoida eraldi IT-üksusena. Kõneleja leidis, et KeMIT võiks jääda eraldi toimetama.

Andres Sutt vastas, et plaan on konsolideerida arvutitöökoha haldus ja tugi. KeMIT kindlasti jätkab praegusel kujul, lihtsalt väiksemaid ümberkorraldusi on toimunud.

Jaak Aab lausus, et ettekandes toodi 2026. aasta oluliste tegevuste all välja taastuvenergia tootmise võrku integreerimise toetamine ning palus selles osas täpsustust.

Rein Vaks vastas, et tegemist on RRF-i meetmega. Antakse eraldi vahendeid, et suurendada elektrivõrkude võimekust uusi taastuvenergia tootmisseadmeid võrku integreerida.

Jaak Aab palus täpsustada, kellele vahendid suunatakse.

Rein Vaks vastas, et Elering AS-ile ja Elektrilevi OÜ-le.

Marek Reinaas sõnas, et Rootsi ja Läti kolleegid on rääkinud sellest, et plaanitakse elektrijuhet Ventspils ja Gotlandi vahele. Kõneleja uuris, kas ministeerium on sellega kursis.

Andres Sutt ütles, et mida rohkem on erinevate riikide võrgud omavahel integreeritud ja ühendatud, seda paremini kogu süsteem toimib. Selles osas on tegemist mõistliku plaaniga. Rootslastel on nt ka tuumaenergeetikas väga selge soov, et esitada plaane regionaalsetena. Selline lähenemine võimaldab saavutada suurema ulatuse ja mõju. Esitades investeeringute mahu mõttes Euroopa energiaturgu ühtsena, siis see muudab situatsiooni atraktiivsemaks erinevatele rahastajatele. Regionaalsed ühendused on ka Eesti prioriteet järgmise perioodi Euroopa Liidu eelarves.

Tõnis Mölder lausus, et Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) ettepanekul peaksid raiemahud vähenema järgmistel aastatel 8500 hektarile. See tähendab, et ka väga suures mahus dividende väheneb. Kõneleja uuris, mis on dividendide prognoos järgmiseks aastaks võrreldes käesoleva aastaga. Ühtlasi uuris **Mölder**, kas saab olla kindel, et ei teki taas olukorda, kus raiemahtusid suurendatakse, et eelarvet dividendide osas täita.

Andres Sutt sõnas, et RMK ettepanek on käesolevaks hommikuks kinnitatud. Selle mahu

juures on RMK enda hinnangul võimeline eelarvestrateegias näidatud dividende tasuma.

Tõnis Mölder uuris, mis see summa on.

Andres Sutt vastas, et täpsed andmed saadetakse komisjonile hiljem.

3. Meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu algatamise arutelu

Kliimaministeeriumi merendusosakonna õigusnõunik **Anton Merits** sõnas, et eelnõuga vähendatakse 2026. aastaks makstavat veeteetasu 15% võrreldes veeteetasu täismääraga. Põhimõtteliselt on samasugused muudatused olnud alates 2020. aastast, kuid aastate lõikes on olnud erinev vähendamise protsent. See sõltub riigieelarves saadaolevatest vahenditest ja järgmise eelarveaasta veeteetasu laekumise prognoosist, mida Transpordiamet teeb peale jooksva aasta kolmanda kvartali lõppu. 1,6 mln euroga, mis on eelarves tasu vähendamiseks ette nähtud, on võimalik pakkuda soodustust 15%. Viimastel aastatel on soodustus püsinud 14% ja 15% juures. Käesoleval aastal oli soodustus 14%. Tegemist on laevandussektorile olulise meetmega konkurentsivõime tagamiseks Läänemere piirkonnas. Käesoleva aasta muudatusel on olnud ka positiivne mõju. Nt AS Tallinna Sadama kaubamahud on võrreldes eelmise aastaga u 5-6% tõusnud.

Jaak Aab lausus, et igal aastal tehakse kõnealust seadusemuudatust, just peale seda, kui riigieelarve on peaaegu selge. Kõneleja uuris, mis on märgitud riigi eelarvestrateegias antud real aastateks 2027, 2028 jne või kas järgmisel aastal tuleb uuesti seadust muuta.

Kliimaministeeriumi merenduse ja veekeskkonna asekanstler **Kristjan Truu** vastas, et hetkel on see riigi eelarvestrateegias sees 2027. aastani, kuid sealt edasi mitte. Tegemist on summaga 1,6 mln eurot, mida on igal aastal taotletud. Vaadates laiemat pilti, siis hetkel on Kliimaministeeriumis ettevalmistamisel veetasude reform, kus tuuakse sisse ka rohelaevadele teatud indeksid ja soodustused, seega ei ole teada, kas peale 2027. aastat jääb vajadus soodustusteks alles. Kindlasti ei saa hetkel ette näha, kas ja kui palju kaupade maht kasvab. Kui nt AS Tallinna Sadamas on kaubamaht kasvanud, siis on sadamaid, kus on väikesed või olematud kaubaveod. Merenduse konkurentsivõimet laiemalt vaadates ei saa välistada ka seda, et võib-olla on selliseid soodustusi ka tulevikus vaja. Hetkel aga nähakse, et soodustus peaks olema kuni 2027. aastani.

Tõnis Mölder palus täpsustada, keda toetus mõjutab.

Kristjan Truu sõnas, et kõnealune veeteetasu arvestamine mõjutab kõiki laevu, kes Eesti sadamaid külastavad, sh kaubalaevad ja reisilaevad.

Urve Tiidus tundis huvi, milline on ühele laevale veeteetasu, kui see saabub Tallinna Sadamasse.

Kristjan Truu ütles, et kogusumma, mis riigieelarvest tuleb, on u 10 mln eurot. Ühe laeva kohta võib suurusjärg olla paarisajast kuni paarituhande euron.

Otsustati:

3.1. Algatada eelnõu (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

3.2. Juhul, kui eelnõu võetakse menetlusse ja määratakse juhtivkomisjoniks majanduskomisjon, siis määrata juhtivkomisjoni esindajaks Jaak Aab (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

3.3. Juhul, kui eelnõu võetakse menetlusse ja määratakse juhtivkomisjoniks majanduskomisjon, siis teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 18.11.2025 (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

3.4. Juhul, kui eelnõu võetakse menetlusse ja määratakse juhtivkomisjoniks majanduskomisjon, siis teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

3.5. Juhul, kui eelnõu võetakse menetlusse ja määratakse juhtivkomisjoniks majanduskomisjon, siis kuivõrd eelnõu on seotud 2026. a riigieelarve seadusega, siis teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks seaduses ettenähtust lühem tähtaeg 5 tööpäeva, s.o 25.11.2025 kl 17.15 (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

4. Arvamuse andmine rahanduskomisjonile: hasartmänguseaduse, hasartmängumaksu seaduse, hasartmängumaksu seaduse muutmise seaduse ja kultuurkapitali seaduse muutmise seaduse eelnõu 728 SE

Marek Reinaas juhatas arutelu sisse ja lausus, et eelnõu algatajate seas on ka tema ise ning komisjoni liikmetest Kristina Šmigun-Vähi.

Eelnõu algataja esindaja **Tanel Tein** andis 728 SE-st ülevaate. Eelnõu esimene lugemine on Riigikogus toimunud. Eelnõu algatajate vaates on eesmärk tuua riiki lisatulu ja teha seda läbi globaalsete ettevõtete raamatupidamise toomise Eestisse. Selle jaoks muudetakse hasartmängumaksu, alandades seda järk-järgult 0,5% aastas kuni 4%-ni. Taustaks tõi kõneleja välja, et Eestis oli kaughasartmängu maksumäär pikka aega 5%. 2023. aastal, kui tuli uus valitsus, otsustati määrata 2024. aastal tõsta 6%-le, 2025 on olnud vaheaasta ja määr peaks 2026. aastal tõusma 7%-ni. Tegemist on koosmõjus 40%-lise tõusuga, mis on globaalsete ettevõtete vaates märkimisväärne ja on oht, et nad lahkuvad turult. Eelnõu algatajad näevad pikemas plaanis maksulaekumise kasvu. Rahandusministeeriumil on ilmselt eelnõu algatajate prognoositavaga võrreldes võimaliku maksulaekumise tõusu osas konservatiivsem nägemus. Rääkides lisatulu tekkest, siis on kokku lepitud, et 27 mln eurot on piir, mida ületavat summat loetakse eelnõu kohaselt lisatuluks, mis jagatakse vastavalt 8% riigieelarvesse, 12% Kultuurkapitalile ja 80% jagatakse kahte uude loodavasse fondi, mille loomine on osalt eelnõu peamine eesmärk. Hasartmängumaksu disain on vahend, kuidas eelnimetatud kahte fondi tulevikus raha tekkima peaks. Ühtlasi on kokku lepitud, et nende fondidega ei tehta enne midagi, kui lisatulu ei teki. Seega kelleltki raha ära ei võeta ja ümber ei tõsteta. Ühe fondi puhul on tegemist eraraha kaasamise fondiga, mis on oluline sellelt seisukohalt, kuidas tulevikus Eesti ettevõtted teeksid rohkem annetusi. Teine on spordiehitiste fond. Need saavad rakendada üksnes juhul, kui lisatulu tekib. Sektori osas parandatakse turvalisust ja usaldusväärsust, reegleid tuleb juurde. Rahapesu Andmebürool on probleem olnud, et suhtlus kaughasartmängu operaatoritega on olnud kehv. Selleks tagatakse kohapealse kontaktisiku

nõue igale operaatorile. Seega, kui kellelgi on küsimus, saadakse vastus edaspidi üsna kiiresti. Lisandub audiitorkontrolli nõue, karmistatakse trahve ning tegevusluba on võimalik tulevikus kergemini ära võtta.

Rahandusministeeriumi rahandusteabe poliitika osakonna jurist **Kersti Rahlin** sõnas, et ministeerium näeb eelnõu fookuses kahte teemat. Üheks osaks on nende sätete ajakohastamine, mis on eelnõus juba 15 aastat olnud ja käesolevaks ajaks iganenud. Nt hasartmängu mängija vanusepiiri tõstmine, et enam ei saaks alaealine lotot mängida. Samuti kaasajastatakse toto mängukoha nõudeid. Ühtlasi on eelnõus sätteid, mis on seotud järelevalve tegemisega. Teine suurem plokk on see, millega Rahandusministeeriumi hinnangul tõstetakse hasartmängusektori ettevõtlusvaldkonna läbipaistvust, usaldusväarsust jms ning selleks on mõeldud rahapesu tõkestamisega seonduvad meetmed. Edaspidi hakkab olema selliselt, et tegevusloa välja andmiseks peab Maksu- ja Tolliamet (EMTA) selle enne kooskõlastama Rahapesu Andmebürooga (RAB) ning kui nemad kooskõlastust ei anna, siis ei saa EMTA tegevusluba välja anda. Rääkides nõuetest tegevusloale, siis need peavad olema tõhusad ning selleks on kohaldatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses olevaid samu nõudeid, mis on praegu ka virtuaalväeringu teenusepakkuja tegevusloale kohaldatud. Küll aga on seal mõned väikesed erisused. Rahapesualaste nõuete tõhustamine toimub, kuna eelnõuga peaks eeldatavasti tulema Eestisse rohkem kaughasartmängude korraldajaid ja nendega seotud rahapesurisk on kindlasti oluliselt kõrgem, kui ta varasemalt on olnud. Riiklik riskihinnang on näidanud, et hasartmängu valdkonnas on risk kahe pügala võrra tõusnud. Juba seetõttu oleks vaja meetmeid tõhustada ja läbi selle tegevusloale nende meetmete andmise nõuete kohaldamise saab riskihinnangud ilmselt mõnevõrra madalamale. Hasartmängu korraldajatele kohaldatakse eelnõu kohaselt veel audiitorkontrolli kohustust. Hetkel on nii, et Eesti ettevõttele teatud piirmäära ületamisel on see kohustuslik, kuid välismaisele ei ole. See teeb Eesti hasartmängu korraldaja rahvusvaheliselt konkurentsivõimelisemaks teistega, kellel võib-olla seda kohustust ei ole.

EMTA aktsiiside osakonna juhtivspetsialist **Ranno Aednurm** lausus, et eelnõu muudab kindlasti EMTA halduskoormust väiksemaks. Ühtlasi meeldib ametile, et tõstetakse ka trahvimäärasid, mis on samuti 2009. aastast. Rääkides üldistest muudatustest, siis enamuse koormusest saab juurde RAB, kellega EMTA teeb ka hetkel koostööd. RAB oskab kindlasti paremini hinnata, kas ettevõtted rahapesu nõudeid täidavad või mitte. Küll aga on rahapesu nõudeid vajalik veidi karmistada, kuna Eestis on üsna palju välismaiseid ettevõtteid, kes füüsiliselt siin ei asu, kuid pakuvad teenuseid, mistõttu ei ole läbipaistvus nii suur, kui Eesti ettevõtete puhul.

Piia Schults sõnas, et eelnõu puhul toimus eelmisel nädalal rahanduskomisjonis kaasamisistung. Seitsmelt organisatsioonilt on tulnud ettepanekuid ja märkusi. Ühtlasi on eelnõu vastuvõtmisega erakordselt kiire ning parandusi tuleb teksti suurel hulgal sisse viia. Seega on väga suur võimalus, et eelnõu teksti jääb sisse palju vigasid, mida kiirmenetluse tõttu ära parandada ei jõua.

Jaak Aab uuris seoses maksulaekumisega, et milline on Rahandusministeeriumi prognoos.

Kersti Rahlin tõi välja Rahandusministeeriumi analüütiku vastuse, et hasartmängu maksutulude prognoosimisel on lähtutud makromajandusnäitajate ja maksutulude statistilistest seostest. Hasartmängumaksu puhul on leitud stabiilne seos maksu ja palkade vahel, mis on seni taganud prognooside hea täpsuse. Prognoosides ei ole arvestatud poliitika muudatustega kaasnevaid võimalikke täiendavaid kulusid, kuid need on määramatud ja on ka tõendamata. Täpsus on oluline, kuna nende alusel tehakse eelarve otsuseid ja eelnevat arvesse võttes on Rahandusministeeriumi analüütiku prognoos pigem konservatiivne ja maksulaekumise kasvu, mida eelnõu algatajad eeldavad, ei ennusta.

Piia Schults tõi informatsioonina välja, et eelnõuga seonduvalt on rahanduskomisjoni poole pöördunud ka Audiitorkogu. Eelnõus on soovitud hasartmänguseadust täiendada nii, et välisriigi hasartmängu korraldajatele oleks ka välisriigis auditeerimise kohustus. Audiitorkogu leidis, et esiteks standardid pidid ka Euroopa majanduspiirkonnas olema mõnevõrra erinevad ja seda, mida Eestis soovitakse näha hasartmängu korraldaja auditis, nt teistes riikides ei küsitagi. Sellest tulenevalt võib juhtuda, et ikkagi ei saa teada, kas maksu aluseks olevad laekumised on kirjeldatud õigesti või mitte.

Marek Reinaas lausus, et kui tehakse midagi, mida varem ei ole tehtud, siis ei osatagi täpselt prognoosida, mis juhtuma hakkab. Tõehetk saab ilmselt olema 2026. aasta lõpp, kui on selge, mis on olnud järgmise aasta kaughasartmängu maksulaekumine. Selle põhjal saab teha järeldused, kas seadust tuleks mingil viisil muuta.

RAB-i esindaja **Laura Aus** sõnas seoses eelnõuga, et toetatakse Eesti majanduse elavdamist, aga teatud kontekstides suurenevad ka riskid. RAB on korra läbi teinud olukorra, kus sisenemisbarjäärid olid suhteliselt madalad ja nõrgad ehk virtuaalvääringu teenuse osutajatega. Hetkel nähakse rahapesu riiklikus riskihinnangus, eriti just kaughasartmängude korraldamises rahapesuriske, kus kurjategijad kasutavad ära süsteeme, mis on siamaani nõrgemad olnud ja legaliseerivad seeläbi oma vara ka muudes sektorites, mitte ainult panganduses või virtuaalvääringu teenuse osutajates. Kindlasti ei soovita olla situatsioonis, kus Eesti majandus ja reputatsioon saab kannatada, nagu see juhtus virtuaalvääringu teenuse osutamisega ja sellega kaasnevate riskidega. Sellest tulenevalt on RAB teinud mõned ettepanekud. RAB, kui järelevalve teostaja, ei ole kurjategijate otsija, vaid vaadatakse, et ettevõtjate süsteemid oleksid piisavad ja et neid ei kasutataks ära ning et nad tuvastaksid kahtlaseid olukordi ja vastavalt sellele teavitaksid ka ametiasutusi. Järelevalve paremaks toimimiseks näeb RAB, et ettevõtte ka füüsiliselt asuks Eestis ja selleks peaks siin olema tegevuskoht. Vastasel juhul võetakse sisse teiste riikide riskid. Maineriskid tuleksid kõik Eestisse. Hetkel eelnõu sõnastuse kohaselt ühtegi kontorit ega töötajat siia tulemas ei ole, vaid ainult üks kontaktisik. RAB-i üks riske maandav meede oleks, et vähemalt üks juhatuse liige asuks Eestis, kellega oleks võimalik vestelda, et oleks võimalik järelevalvet teha. RAB teeb riskipõhist järelevalvet, milleks on kaugkontroll ja kohapealne kontroll. Kõige kõrgemate riskidega ettevõtjate juurde minnakse kohapeale ja vaadatakse, kas nende süsteemid toimivad ja kas need on piisavad, et rahapesu tõkestada. Madalama riskiga ettevõtjatega saab teha kaugkontrolli, mis on sisuliselt kontroll paberil. Kui jääb nii, et ettevõtte võib olla asutatud mujal riigis, siis kohapeale kontrolli teostama minna on väga keeruline ja kõige tõhusamat järelevalvemeetodit kasutada ei saa. Seega RAB-i soov on, et mingi tegevus Eestis ikkagi

oleks. Rääkides tegevusloastamisest, siis hetkel nähakse, et tähtaeg on liiga lühike, võttes arvesse, et samal ajal tegelevad tegevusloa menetlusega kaks asutust, milleks on EMTA ja RAB. Olemasolevate tegevuslubade vastavusse viimisel nähakse, et see on suhteliselt keeruline. Peamine vastutus on pandud ettevõtjale, et 2027. aastaks peab ta nendele vastama. Seda hakatakse tuvastama alles peale 2027. aasta 1. jaanuari, kui hakatakse kohapealseid kontrolle ja kaugkontrolle tegema, et näha, kas tegelikult ka on ennast vastavusse viidud. Fakt on, et ühe aastaga 40 ettevõttesse ei jõuta. RAB-i ressursid on siiski piiratud. Audiitorkontrolli osas tehti mõned tähelepanekud sõnastuse osas, et milline audiitor olema peaks ja kas ta järgib Euroopa Liidu auditinõudeid ning vaatab ka Eesti seadusandlust. Audiitoril peaksid piisavad teadmised olema. Ühtlasi soovitakse tegevusluba kehtetuks tunnistada siis, kui ettevõtja on mujal riigis pannud toime kas rahapesu kuritegusid või on järelevalve teostajale silma jäänud ja ei ole seal nõudeid täitnud. Tihti ei ole luba ainult ühes riigis, vaid võetakse ka teiste piirkondade lubasid, kus aeg-ajalt hajutatakse kliente erinevatesse piirkondadesse. RAB leiab, et karistuste maksimummäärad ei ole piisavad. Hetkel ei võeta arvesse ettevõtte käivet. Trahv praeguses eelnõus ei ole heidutav ja proportsionaalne. Võimalus on küll ära võtta tegevusluba, kui tingimustele ei vastata, kuid see on kõige äärmuslikum meede, mida üldse järelevalvaja teha saab, võttes arvesse, et ei kannata mitte ainult ettevõtja, vaid kannatavad ka kliendid. Seega trahvimäär võiks sõltuda ka ettevõtte käibest, et see oleks piisavalt heidutav. Ühtlasi soovitakse, et toimiks järelevalve teostamiseks vajalik andmevahetus. Hetkel ei ole EMTA-ga andmevahetus piisav. EMTA kogub hasartmängu korraldajate kohta informatsiooni, kuid nemad ei tee riskihinnanguid ja järeldusi ning ei vaata neid andmeid rahapesu tõkestamise eesmärgil, vaid neil on muud kohustused. Seaduses võiks selgelt kirjas olla, milliseid andmeid RAB EMTA-lt saab ja milleks neid kasutatakse. Kindlasti lisanduvad ka mõned andmepunktid juurde, mis on just rahapesu tõkestamisel olulised.

Urve Tiidus lausus, et raadiosaates toimunud arutelu käigus käsitleti teemat, et kui seadus tööle ei hakka ja rohkem tulu ei tule, siis pööratakse see tagasi ning seda tehakse ühe aastase vaatluse järel. Kõneleja uuris, kas see vastab tõe.

Tanel Tein sõnas, et tegelikult on tegemist pikema strateegilise vaatega. Eestis on maksumäär kogu aeg 5% olnud ja nüüd 7%-le minek oli üsna kehv signaal globaalsetele ettevõtetele. Kõneleja ei ütleks, et juba ühe aasta pärast on käes koht, kus hinnatakse või tehakse midagi ümber. Alles kahe aastaga jõutakse tagasi tavapärasele määrale 5%, kus Eesti varasemalt kogu aeg on olnud. Lisaks kommenteeris kõneleja seoses RAB-i esindaja kriitikaga virtuaalvääringu teenuse osutajatega toimunud situatsiooni, et kaughasartmängus on Eestis 38 operaatorit, kes on tulnud siia väga pika aja jooksul ja keda on kontrollitud ning probleeme ei ole, seega ei ole õige neid kahte teemat seostada. Krüptotehingute puhul võeti üle 1000 litsentsi kahe aastaga sisse. Üldiselt leidis kõneleja, et 4% juures on aeg, kus saadakse aru, kas toime oli või mitte. Lisaks sõnas **Tein**, et Rahandusministeeriumi analüütik on sidunud oma prognoosi Eesti eratarbimise kasvu protsendiga ehk maht ja eratarbimise kasv, mis on olnud aastas keskmiselt 3,1%. Küll aga ei võetud arvesse, et maks tõusis ja oleks veel tõusnud. Ühtlasi jääb kõnelejale arusaamatuks, milline seos on globaalsetel ettevõtetel Eesti sisetarbimise kasvu protsendiga.

Piia Schults lausus, et järelhindamise vajalikkust kaalus oma istungil ka rahanduskomisjon.

Üldiselt seda toetati, kuid kõne all ei olnud 1 aasta, vaid pigem 5 aastat.

Marek Reinaas sõnas, et maksuseadusi on viimastel aastatel muudetud üsna mitmeid ja kõikide maksumuudatuste puhul on olnud oluline, et hiljem tehtaks mõjuhinnang nii lühemas kui pikemas perspektiivis.

Rene Kokk ütles, et RAB on koostanud põhjaliku arvamuse ja toonud välja erinevad murekohad ning ettepanekud. Kõneleja uuris, kas RAB näeb, et nende ettepanekuid arvestatakse ja lisatakse eelnõule menetlusprotsessi käigus juurde. Ühtlasi küsis **Kokk**, milliseid võimalikke kulusid võib asutuse eelarvesse juurde tulla, kui nende ettepanekuid ei arvestata.

Laura Aus vastas, et neil puudub hetkel ülevaade, mida rahanduskomisjon otsustab ja milline sõnastus sisse viiakse ehk kas nende ettepanekuid võetakse arvesse sellisel kujul nagu RAB soovis. Rääkides eelarvest, siis vähemalt 6 inimest on juurde vaja, kes järelevalvega tegelema hakkaksid. See ei tähenda, et kõik need 6 inimest menetlevad tegevuslubasid, vaid toimub ka tsükliline järelevalve. Tegevuslubasid muudetakse aastas keskmiselt kolm korda, mis tähendab, et hindamisprotsess toimub pidevalt. Lisandub ka strateegiline analüüs.

Jaak Aab lausus, et eesmärk saada spordile ja kultuurile rahastust juurde, on mõistlik. Küll aga on eelnõuga seondult õhus mitmeid küsimusi. Üldiselt riikides, kus maksumäära langetatakse, tuleb suurel hulgal hasartmängumaksu korraldajaid juurde. Kui on aga ka teisi riike, kes on valmis maksumäära langetama ja korraldajad võtavad oma tegevusloa pigem neisse riikidesse, siis võib juhtuda vastupidine olukord, kus meie langetame maksumäära ja tuleb vähem maksu. Ühtlasi leidis kõneleja, et hindamise periood võiks olla lühem kui 5 aastat, sest vastasel juhul saadakse lihtsalt vähem raha eelarvesse ja tekitatakse võib olla teatud risk rahapesu mõttes. Ühtlasi, mida rohkem korraldajad on, seda suurem on risk.

Ranno Aednurm sõnas seoses maksulangetamisega, et enamus riikides on võrreldes Eestiga veidi teine kontseptsioon. Kogu loasüsteemi sihitakse ainult oma turu vaates ja osadel turgudel on isegi keelatud teistes riikides väljastatud tegevusloa alusel tegelemisel nende loa alt pakkuda nendes riikides teenust. Seega neil on teine süsteem ja maksuprotsendid on palju suuremad. Ettevõtted, kes siia tulevad, peavad leidma turu, kus nad saavad ka Eesti loa alt reaalselt teenust pakkuda, sest Eesti eesmärk ei ole kindlasti tekitada olukorda, kus Eestis väljastatud tegevusloaga pakutakse ebaseaduslikke hasartmänge teistes riikides.

Laura Aus ütles, et hasartmängu korraldajad on ka hetkel järelevalve all, kuid nendeni ei ole täielikult jõutud, kuna tegeletud on nt virtuaalväeringutega. RAB tegutseb riskipõhiselt.

Marek Reinaas sõnas, et mõnes mõttes on kaks eri teemat, kui suur on kaughasartmängu maksu suurus ja mismoodi järelevalve sinna juurde käib. Kui mingil kolmanda riigi ettevõttel on rahapesu vastu huvi, siis tõenäoliselt ei ole nende jaoks oluline, kui suur on maksumäär.

Kristina Šmigun-Vähi uuris, et kui hasartmängumaksu on tõstetud, siis kas on näha, et maksuraha on vähem laekunud. Lisaks küsis kõneleja, et kas 38 litsentsiga hasartmängu korraldaja puhul on RAB-il tõesti vaja juurde 6 inimest.

Laura Aus vastas, et 6 inimese lisamise vajaduse eeldus on, et korraldajaid tuleb juurde.

Tanel Tein sõnas, et eelnõu järgi tuleks kolm inimest juurde. Loogiline on, et kui tegevuslubade arv kasvab, siis inimesi juurde ka võetakse. Rahandusministeeriumi prognoosi kohaselt pidi kaughasartmängu maksu laekumine 2024. aastal olema ligikaudu 21 miljonit eurot. Maksumäära tõstmisel 5%-lt 6%-le eeldati tulude kasvu vaid ühe miljoni euro võrra. Ehk Rahandusministeerium prognoosis maksutõusust lähtuvalt ka ise juba veidi väiksemat laekumist, võrreldes varasemate aastatega, mil maksutõusu ei olnud ja maksulaekumise kasv oli suurem/kiirem. Mõned korraldajad on ka Eestist lahkunud, kuigi ei saa eeldada, et protsenti tõstetakse ning kohe tulevad muudatused. Litsentside aeg on pikk ja protsessid toimuvad viivitusega. Oluline ei ole ainult litsentside arv, vaid küsimus on ka, kas litsentsid on aktiivsed ja selle alusel toimub tegevus. Kui siin on kõrge maks, siis ilmselt liiklust siia ei suunata ja hoitakse litsents alles tühjana. Seega 4%-ni jõudmine on pikem vaade, kus nähakse, kas protsessid on õnnestunud. Prognooside paika pidamist on võimalik näha 2026. aasta lõpus.

Piia Schults sõnas, et käesoleval päeval arutas eelnõu ka sotsiaalkomisjon. Kõneleja uuris, et kui rahanduskomisjonile arvamust anti, siis kas analüüsiti, kas ja kui palju kõnealune seaduseparandus võiks kohapealseid kaughasartmängu mängijaid puudutada. Hasartmänguseaduses on olnud sees kohustus, et sõitlaste ja nende perede nõustamise ning rehabilitatsiooni peaks riik tagama, kui sõltuvust tekitavat tegevust lubatakse. **Schults** küsis, kas on ette näha, et eelnõu seadusena jõustumisel teenust vajavate inimeste hulk suureneb või mitte. Ühtlasi, milline osa on kaughasartmängu mängijaid võrreldes kohapealsetega.

Kersti Rahlin vastas, et sotsiaalkomisjonis arutati sõltuvuse teemat. Hasartmängusõltuvuse Nõustamiskeskuse esindaja oli mures keskuse jätkusuutlikkuse osas, kuna rahastus on keskusele olemas ainult 2026. aasta lõpuni. Keeruline on hinnata, kui palju sõltuvus on kasvanud või mitte, sest rahastust uuringute tegemiseks enam ei ole. Rahandusministeerium on samuti teema pärast mures, kuna raske on kujundada hasartmängu poliitikat, kui ei ole teada, mis valdkonnas toimub ja uuringuid teha ei saa.

Kristina Šmigun-Vähi tundis huvi, kas on teada, kes on Eestis olevad mängijad ja kui palju nad sõltuvuses on.

Marek Reinaas sõnas, et kõnealune seadus ei puuduta tema hinnangul Eesti hasartmängu mängijate sõltuvust ega sellekohast riigi sotsiaalsüsteemi.

Otsustati:

4.1. Edastada rahanduskomisjonile arvamuseks protokolli väljavõtte toimunud aruteluga ja rõhutada vajadust järeelhindamise läbiviimiseks pärast eelnõu seadusena jõustumist iga-aastaselt (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

5. Vabariigi Valitsuse algatatud Ülemaailmse Postiliidu Ar-Riyādi erakorralise kongressi lõppaktide ratifitseerimise seaduse eelnõu (689 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Marek Reinaas sõnas, et kaasamist antud eelnõu puhul ei toimunud, kuna selleks puudus eelnõu sisust lähtuvalt vajadus. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 28. oktoobriks Riigikogu liikmetelt, komisjonidelt ega fraktsioonidelt muudatusettepanekuid ei laekunud. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 115 arutatakse välislepingut puudutavat seaduseelnõu kahel lugemisel, kui juhtivkomisjon ei tee ettepanekut kolmanda lugemise läbiviimiseks. Eelnõu lõpphääletus viiakse läbi teisel lugemisel pärast muudatusettepanekute hääletamist.

Otsustati:

5.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 18.11.2025 (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

5.2. Teha ettepanek viia läbi eelnõu lõpphääletus (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

6. Vabariigi Valitsuse algatatud erastamisest laekuva raha kasutamise seaduse kehtetuks tunnistamise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (693 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Marek Reinaas sõnas, et kaasamiskiri saadeti Eesti Linnade ja Valdade Liidule. Liidul eelnõu kohta märkuseid ei olnud. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 4. novembriks Riigikogu liikmetelt, komisjonidelt ega fraktsioonidelt muudatusettepanekuid ei laekunud.

Tõnis Mölder lausus, et 11. novembril toimub Riigikogu hoone juures avalik koosolek „Suunata tähelepanu sundüürnike nõudmistele“. Kõneleja uuris, kas see on kõnealuse eelnõuga seotud.

Marek Reinaas märkis, et antud küsimuses tuleks täiendavat teavet küsida avaliku koosoleku korraldajalt.

Otsustati:

6.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 19.11.2025 (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

6.2. Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (poolt 5: Jaak Aab, Mario Kadastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi; vastu 0; erapooletuid 1: Tõnis Mölder; ei osalenud 3: Aleksei Jevgrafov, Rene Kokk, Mart Maastik).

6.3. Kui teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 02.12.2025 (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

7. Vabariigi Valitsuse algatatud riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (735 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Marek Reinaas sõnas, et kaasamiskiri saadeti Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile ning Advokaadibüroole Sorainen. Kaasatud eelnõu kohta märkuseid ei esitanud. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 4. novembriks Riigikogu liikmetelt, komisjonidelt ega fraktsioonidelt muudatusettepanekuid ei laekunud.

Otsustati:

7.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 19.11.2025 (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

7.2. Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

7.3. Kui teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 02.12.2025 (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

8. Info ja muud küsimused

Jaak Aab lausus, et 11. novembri istungil tutvutakse energiamajanduse arengukava 2035 (ENMAK 2035). Tegemist on mahuka ning kaua koostatud dokumendiga. Kõneleja tegi ettepaneku, et enne, kui ENMAK 2035 on Riigikogu täiskogu istungi päevakorras, võiks komisjoni istungil teha huvigruppide kaasamise.

Mario Kadastik sõnas, et ENMAK 2035 tekitab kindlasti palju diskussiooni, mistõttu oleks mõistlik kaasamine korraldada.

Marek Reinaas palus täpsustada ENMAK 2035 menetlusprotsessi.

Mari Tänav ütles, et seda arutatakse ühel korral Riigikogu täiskogu istungil. Riigikogu arutelu käigus tekkinud ettepanekud saab välja tuua, misjärel valitsus kaalub, kas aruteluks kõlanud ettepanekuid arvestatakse või mitte.

Jaak Aab lisas, et otseselt muudatusettepanekuid ENMAK 2035-le esitada ei saa.

(allkirjastatud digitaalselt)
Marek Reinaas
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Maria Haas
protokollija